

Sygn. akt II CSK 529/06

POSTANOWIENIE

Dnia 15 marca 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z wniosku T. Spółki Akcyjnej

o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 marca 2007 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 26 maja 2006 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wnioskodawczyni T. Spółka Akcyjna złożyła wniosek o przerejestrowania z dotychczasowego rejestru handlowego prowadzonego przed wojną przez Sąd Okręgowy w Ł. do Krajowego Rejestru Sądowego oraz dokonanie tam wpisów dotyczących:

- ujawnienia informacji o jednolitym tekście statutu;
- podwyższenia kapitału zakładowego do 251.200 zł (poprzez podwyższenie wartości dotychczasowych akcji, oznaczonych jako seria A, do kwoty 0,01 zł oraz emisję akcji serii B);
- nowo powołanych władz Spółki, tj. zarządu i rady nadzorczej.

Sąd Rejonowy w Ł. postanowieniem z dnia 29 grudnia 2005 r. odmówił dokonania wpisów objętych wymienionym wnioskiem, przyjmując za podstawę tego rozstrzygnięcia następujące ustalenia faktyczne.

T. Spółka Akcyjna wpisana została do rejestru handlowego 29 października 1925 r. Kapitał zakładowy Spółki, po kilkakrotnym podwyższeniu, określony został na sumę 60.000.000,00 zł i podzielony na 120.000 akcji na okaziciela o wartości nominalnej 500 zł każda, wyemitowanych w czterech seriach. Miasto Ł. posiadało 26.142 akcje. Pozostałymi akcjonariuszami, oprócz podmiotów polskich, były liczne osoby zagraniczne, w tym banki oraz spółki z branży elektrycznej i energetycznej.

Według statutu zatwierdzonego w dniu 5 czerwca 1931 r. przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, zarząd Spółki składał się z co najmniej z dziesięciu członków, w tym przynajmniej trzech wybranych spośród kandydatów wskazanych przez Magistrat Miasta Ł., niezależnie od ilości akcji posiadanych przez miasto Łódź (§ 37). Rada Nadzorcza liczyła co najmniej sześć osób, w tym dwie wyznaczone przez Magistrat Miasta Ł. (§ 49), a Komisja Rewizyjna – siedmiu członków, w tym dwóch wyznaczonych przez ten Magistrat (§ 57). W statucie przewidziano, że zmiana postanowień zawartych w §§ 5, 16, 17, 18, 24, 37, 40, 42, 49, 57, 58, 69, 74 i 75 wymaga zgody miasta Ł.

Po wejściu w życie kodeksu handlowego z 1934 r. Spółka została ponownie wpisana do rejestru Handlowego pod numerem 1655. Po wojnie majątek Spółki został znacjonalizowany, jednak nie została ona wykreślona z rejestru. Wskutek dwukrotnej denominacji złotego wartość jednej akcji wynosi obecnie 0,0005 zł.

Nowo wybrany zarząd Spółki zwołał na dzień 6 października 2005 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, ogłaszając porządek obrad obejmujący podjęcie uchwał w sprawie wyłączenia prawa poboru i podwyższenia kapitału zakładowego, zmian §§ 2 i 4 statutu oraz zmian w organach Spółki.

W dniu 6 października 2005 r. Walne Zgromadzenie, w którym uczestniczyło dwóch akcjonariuszy reprezentujących łącznie 196 akcji, tj. 0,163 % kapitału zakładowego, podjęło następujące uchwały:

- Nr 1/2005 – o pozbawieniu w całości dotychczasowych akcjonariuszy prawa pierwszeństwa objęcia nowych akcji;
- Nr 2/2005 – o podwyższeniu kapitału zakładowego Spółki o 250.000 zł w drodze emisji 250.000 akcji na okaziciela serii B o wartości nominalnej 1 grosz każda, oferowanych w drodze subskrypcji prywatnej miastu Ł., T.G. i R.J.;
- Nr 3/2005 – o podwyższeniu kapitału zakładowego o 1.140 zł w drodze podwyższenia wartości nominalnej dotychczasowych akcji na okaziciela (serii A) do wartości nominalnej 1 grosz każda akcja;
- Nr 4/2005 – 61/2005 – w sprawie zmian §§ 1 – 4, 13 – 15, 43, 46, 50, 51, 54, 72, 73 i 76 statutu oraz wykreślenia z niego §§ 6, 8 -12, 19 – 23, 25 – 36, 39, 44, 45, 47, 48, 52, 53, 56 – 63, 65 – 68, 70, 71;
- Nr 62/2005 – o przyjęciu tekstu jednolitego statutu.

W dniu 18 października 2005 r. zarząd Spółki złożył oświadczenia stwierdzające dokonanie wpłat pieniężnych na akcje dotychczasowe (w całości) oraz serii B (w ¼ ich wartości nominalnej) przez dwóch akcjonariuszy (T.G. i R.J.).

Oceniając powyższe ustalenia, Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o przerejestrowanie Spółki i dokonanie objętych nim wpisów nie może być uwzględniony z dwóch zasadniczych powodów. Po pierwsze, uchwały

w przedmiocie zmian statutu podjęte zostały w zakresie znacznie wykraczającym poza zapowiedziany w ogłoszonym porządku obrad, a więc z naruszeniem przepisów art. 402 § 2 i art. 404 § 1 k.s.h. Po drugie, nieprawidłowo dokonane zostało podwyższenie kapitału zakładowego Spółki. Zgodnie z art. 302 k.s.h., akcje nowej emisji muszą mieć taką samą wartość nominalną, jak akcje dotychczasowe. Uchwała Nr 2/2005, przewidująca emisję akcji serii B, podjęta została przed uchwałą Nr 3/2005, podwyższającą wartość nominalną akcji dotychczasowych, naruszając powyższą zasadę.

Sąd Rejonowy zwrócił też uwagę na nieprawidłowe dokonanie wpłat na akcje dotychczasowe z tytułu podwyższenia ich wartości nominalnej przez dwóch akcjonariuszy za wszystkich pozostałych, a także wadliwe oznaczenie tych akcji - wyemitowanych w czterech seriach - jako akcje serii A.

Sąd Okręgowy w Ł. zaskarżonym skargą kasacyjną postanowieniem oddalił apelację wnioskodawczynie od postanowienia Sądu Rejonowego. Podzielił przy tym zarówno przyjęte za podstawę zaskarżonego orzeczenia ustalenia faktyczne, jak i ich ocenę prawną.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie określonej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c., wnioskodawczynie podniosła zarzuty naruszenia – przez błędną wykładnię – art. 402 § 2 w zw. z art. 404 § 1, art. 302 § 1 w zw. z art. 430 § 1 i art. 330 w zw. z art. 431 § 7 k.s.h. oraz art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej. W konkluzji wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie także postanowienia Sądu Rejonowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek zgłoszony przez T. Spółkę Akcyjnej obejmował żądanie dokonanie wpisu w rejestrze nie tylko zmian statutu oraz podwyższenia kapitału zakładowego. Skarżąca powołując się na podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. podniosła jednak wyłącznie zarzuty kwestionujące przesłanki rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji odnoszące się do oceny prawidłowości powzięcia uchwał zmieniających statut oraz sposobu przeprowadzenia podwyższenia kapitału zakładowego Spółki. Tak ujęta podstawa zawężyła pole kontroli kasacyjnej jedynie do tych kwestii. Zgodnie bowiem z treścią art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach jej podstaw oraz w granicach zaskarżenia.

Z przyjętych za podstawę zaskarżonego postanowienia wiążących ustaleń faktycznych wynika, że w porządku obrad podanym w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia na dzień 6 października 2005 r. wskazano tylko zamierzone zmiany §§ 2 i 4 statutu. Na zgromadzeniu tym podjęto jednak uchwały zmieniające 60 - spośród wszystkich 75 - paragrafów statutu. Nie była to przy tym ingerencja kosmetyczna, dostosowująca jedynie poszczególne postanowienia do obowiązujących przepisów, ale zasadniczo zmieniająca treść całego statutu. Zgodzić się zatem trzeba z oceną Sądu Okręgowego, że zmiany te - w zakresie, w jakim nie były zapowiedziane - przeprowadzone zostały z naruszeniem art. 402 § 2 i art. 404 § 1 k.s.h., jako że bezspornie na Walnym Zgromadzeniu nie był reprezentowany cały kapitał zakładowy. Przeciwny pogląd skarżącej, opowiadający się za dopuszczalnością dokonania wszelkich zmian w statucie, w razie ich zaanonsowania w proponowanym porządku obrad przy użyciu ogólnej formuły: „zmiany w statucie”, pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią art. 402 § 2 k.s.h. Przewidziano tam wszakże wyraźnie nakaz powołania w ogłoszeniu dotychczas obowiązujących postanowień statutu oraz brzmienia projektowanych zmian (zdanie drugie), bądź też – w razie znacznego zakresu tych zmian – zamieszczenia projektu nowego tekstu jednolitego statutu wraz wyliczeniem nowych lub zmienionych jego postanowień (zdanie trzecie).

W rozpoznawanej sprawie problem nie polegał na tym, że wystąpiła rozbieżność pomiędzy treścią przewidywanych zmian statutu, a zmianami rzeczywiście dokonanymi. Nie ma więc potrzeby – jak sugeruje to skarżąca –

analizowania go w tym aspekcie. Walne Zgromadzenie podjęło uchwały zmieniające cały niemal statut bez zakomunikowania takiego zamiaru akcjonariuszom. Działanie takie narusza wskazane wyżej, bezwzględnie obowiązujące przepisy.

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, dokonana przez Sąd drugiej instancji wykładnia art. 402 § 2 k.s.h. nie jest wyrazem eksponowania pozycji zarządu w systemie organów spółki akcyjnej, zwłaszcza w odniesieniu do walnego zgromadzenia akcjonariuszy, lecz dostrzegania celu, jakim kierował się ustawodawca wprowadzając to unormowanie.

Walne zgromadzenie akcjonariuszy może zostać zwołane także przez radę nadzorczą (art. 399 § 2 k.s.h.) oraz upoważnionych przez sąd rejestrowy akcjonariuszy reprezentujących co najmniej jedną dziesiątą, a nawet - jeżeli statut tak przewiduje – mniejszą część kapitału zakładowego (art. art. 401 § 1 w zw. z art. 400 k.s.h.). W tych przypadkach inicjator zwołania walnego zgromadzenia (a nie zarząd) określa porządek jego obrad. Walne zgromadzenie może oczywiście obradować w każdej sprawie, a więc i takiej, która nie była zapowiedziana w ogłoszeniu, jednak nie może podejmować uchwał niejako z zaskoczenia. Przed takim działaniem chroni akcjonariuszy regulacja przewidziana w art. 402 k.s.h. Zarzut naruszenia tego przepisu w zw. z art. 404 § 1 k.s.h. nie może być zatem uznany za uzasadniony.

Zgodnie z art. 431 § 1 k.s.h., podwyższenie kapitału zakładowego może nastąpić w drodze emisji nowych akcji lub podwyższenia wartości nominalnej akcji dotychczasowych. Użyty w tym przepisie spójnik „lub” nie oznacza alternatywy rozłącznej. Możliwe jest zastosowanie obu wskazanych sposobów podwyższenia kapitału zakładowego równoległe, nawet w drodze uchwały podjętej na tym samym walnym zgromadzeniu. Uchwała taka wymaga zmiany statutu, a ta następuje z chwilą wpisu do rejestru (art. 430 § 1 k.s.h.). Konstytutywny charakter tego wpisu sprawia, że podjęcie uchwały o podwyższeniu kapitału zakładowego przez emisję nowych akcji i - jednocześnie – przez podwyższenie wartości akcji dotychczasowych do wysokości ustalonej dla akcji nowo emitowanych, nie łamie bezwzględnie obowiązującej zasady równej wartości nominalnej akcji, wyrażonej

w art. 302 k.s.h. Zasady tej nie narusza też wpis takiej uchwały do rejestru. Uwagi powyższe w pełni odnieść należy do sytuacji, w której – jak to miało miejsce w rozpoznawanej sprawie – przewidziane w art. 431 § 1 k.s.h. sposoby podwyższenia kapitału zakładowego wdrożono w drodze odrębnych uchwał, podjętych na tym samym walnym zgromadzeniu. Nie można więc odmówić racji zarzutowi skarżącej, wskazującemu na wadliwość, naruszającej art. 302 w zw. z art. 430 § 1 k.s.h., odmiennej oceny Sądu Okręgowego,

Przepisy kodeksu spółek handlowych nie określają wprost, w jaki sposób powinny być wnoszone pieniężne wkłady uzupełniające na akcje w związku z podwyższeniem ich wartości nominalnej. Istnieją natomiast unormowania regulujące tę materię w odniesieniu do wkładów wnoszonych przy tworzeniu spółki akcyjnej (art. 229, art. 230 k.s.h.). Na gruncie tych przepisów w piśmiennictwie prezentowany jest pogląd, wskazujący na dopuszczalność – w razie braku odmiennego zastrzeżenia w statucie - wniesienia wkładu pieniężnego na akcje przez osobę trzecią na rachunek akcjonariusza. Pogląd ten, odwołujący się do regulacji zawartej w art. 356 k.c., w odniesieniu do wkładów niepieniężnych zasługuje na aprobatę, gdyż nie ma ważkich argumentów wykluczających możliwość sięgnięcia w analizowanym przypadku do konstrukcji spełnienia świadczenia pieniężnego przez osobę trzecią. Wyłania się jednak kwestia, czy przepis ten – wobec brzmienia art. 431 § 7 k.s.h. - może być odpowiednio stosowany do podwyższenia kapitału zakładowego. Na pytanie to trzeba odpowiedzieć twierdząco. Nie można uznać, że przepisy wymienione w art. 431 § 7 k.s.h. stanowią katalog zamknięty. Przemawia za tym choćby wskazana wyżej konieczność respektowania przy podwyższaniu kapitału zakładowego zasady wynikającej z art. 302 k.s.h.

Skarżąca podnosząc zarzut naruszenia art. 330 w zw. z art. 431 § 7 k.s.h. wyszła jednak z odmiennych założeń. Wskazała bowiem, że Sąd Okręgowy wadliwie zinterpretował te przepisy jako właściwe do oceny wykonania obowiązku wniesienia uzupełniających wkładów na akcje. Tak skonstruowany zarzut nie mógł być uwzględniony.

Zasadność zarzutu naruszenia art. 302 w zw. z art. 430 § 1 k.s.h. nie pozwala uznać skargi kasacyjnej za usprawiedliwioną. Z motywów zaskarżonego postanowienia wynika jednoznacznie, że Sąd Okręgowy istotnej wadliwości uchwał w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego Spółki będącej wnioskodawcą upatrywał także w nieprawidłowym określeniu dotychczasowych akcji - faktycznie wyemitowanych w czterech seriach (I, II, III i IV) - zbiorczym oznaczeniem „akcje serii A”. Skarżąca nie podniosła zarzutu kwestionującego powyższą ocenę. Podjęła z nią polemikę w uzasadnieniu zarzutu naruszenia art. 302 w zw. z art. 430 § 1 k.s.h., a więc w sposób nie odpowiadający zasadom przytaczania podstaw kasacyjnych i w nawiązaniu do przepisów zupełnie nieprzydatnych do przeprowadzenia kontroli zasadności stanowiska Sądu drugiej instancji.

Zamierzonego skutku nie mogły też odnieść zarzuty naruszenia art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym (Dz.U. Nr 32, poz. 191 ze zm.) oraz art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz.U. Nr 14, poz. 130 ze zm.). Sąd Okręgowy przepisów tych nie stosował. Uznał bowiem, że kwestia następstwa prawnego obecnej jednostki samorządu terytorialnego miasta Ł. po noszącej tę sama nazwę przedwojennej jednostce samorządowej i wyprowadzane z niej przez skarżącą wnioski w zakresie zgodności z prawem zmienionych §§ 57 i 58 statutu, nie mają w sprawie istotnego znaczenia.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ orzekł, jak w sentencji.